

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

SIRBİSTAN ÜLKE SUNUMU

COVID-19 Öncesi ve Sonrası Değerlendirme

GÜLÇİNAY MUMCU
BELGRAD TİCARET MÜŞAVİRİ

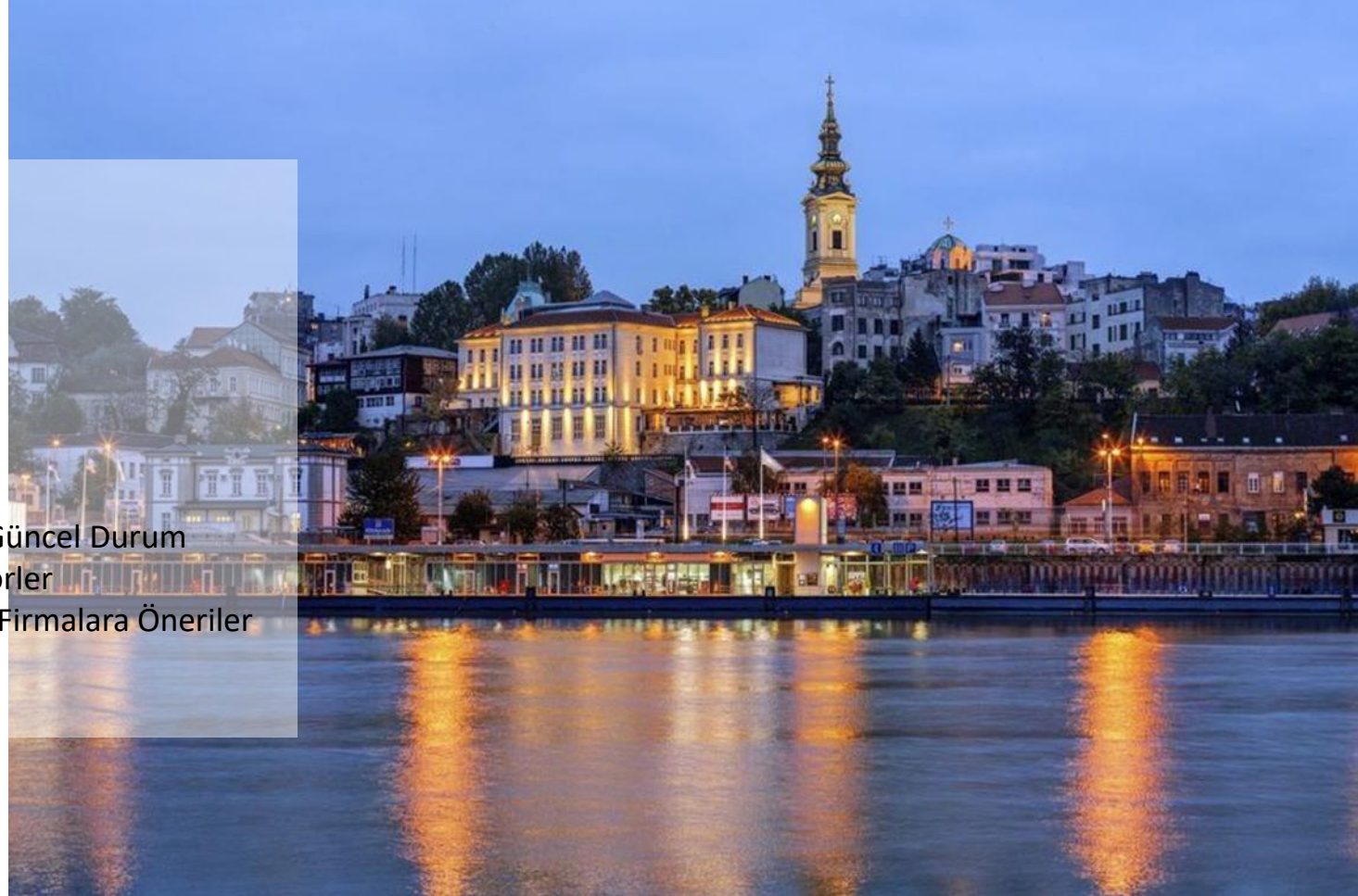
30.03.2021

SUNUM İÇERİĞİ

- Sırbistan'ın Temel Ekonomik Göstergeleri
- Sırbistan'ın Avrupa Birliği (AB) ile İlişkileri
- Sırbistan'ın Dış Ticareti
- Sırbistan ile İkili Ticaretimiz
- Sırbistan'da Doğrudan Yabancı Yatırımlar
- Sırbistan'daki Türk Yatırımları
- Sırbistan'da Yatırıma Sağlanan Teşvikler
- Covid-19'un Sırbistan'a Etkisi, Alınan Önlemler ve Güncel Durum
- Sırbistan'a İhracat ve Yatırım Potansiyeli Olan Sektörler
- Sırbistan Pazarına Giriş ve İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler
- Müşavirliğimiz Faaliyetleri
- Takip Edilmesinde Fayda Görülen Web Siteleri

SIRBİSTAN

SIRBİSTAN'IN TEMEL EKONOMİK GÖSTERGELERİ

	2015	2016	2017	2018	2019	
GSYH (milyar \$, cari fiyatlar)*	39,6	40,7	44,3	50,6	51,5	
Kişi Başına GSYH (\$, cari fiyatlar)*	5.587	5.765	6.308	7.245	7.410	
Büyüme (%)*	1,8	3,3	2,1	4,5	4,2	
GSYH'nın sektörel dağılımı (%)*	Tarım	6,7	6,8	6,0	6,3	6,0
	Sanayi	22,0	21,9	21,9	21,0	19,9
	Hizmetler	54,6	54,2	55,1	55,6	56,9
Enflasyon Oranı (%)*	1,5	1,6	3,0	2,0	1,9	
İşsizlik Oranı (% , +15 yaş)*	17,7	15,3	13,5	12,7	10,4	
İşsizlik Oranı (% , 15-24 yaş arası genç nüfus)*	43,2	34,9	31,9	29,7	27,5	
Cari İşlemler Dengesi (milyar €)**	-1,2	-1,1	-2,1	-2,1	-3,2	
Cari İşlemler Dengesi/GSYH (%)**	-3,5	-2,9	-5,2	-4,8	-6,9	
Ortalama Net Ücret (€)**	367,9	374,5	383,9	419,7	465,9	
Bütçe Dengesi/GSYH (%)**	-2,7	-0,2	0,7	0,6	0,2	
Kamu Borcu/ GSYH (% , Merkezi Hükümet)**	70,0	67,8	57,9	53,7	52,0	
Ortalama Döviz Kuru (RSD/USD)**	108,9	111,3	107,5	100,3	105,3	
Ortalama Döviz Kuru (RSD/EUR)**	120,7	123,1	121,3	118,3	117,9	
Döviz Rezervleri (Merkez Bankası, Milyon €)**	10.378	10.205	9.962	11.262	13.378	
İhracat (Milyar \$)*	13,4	14,9	17,0	19,2	19,6	
İthalat (Milyar \$)*	17,9	18,9	21,9	25,9	26,7	

Kaynak: *Sırbistan İstatistik Ofisi, ** Sırbistan Merkez Bankası

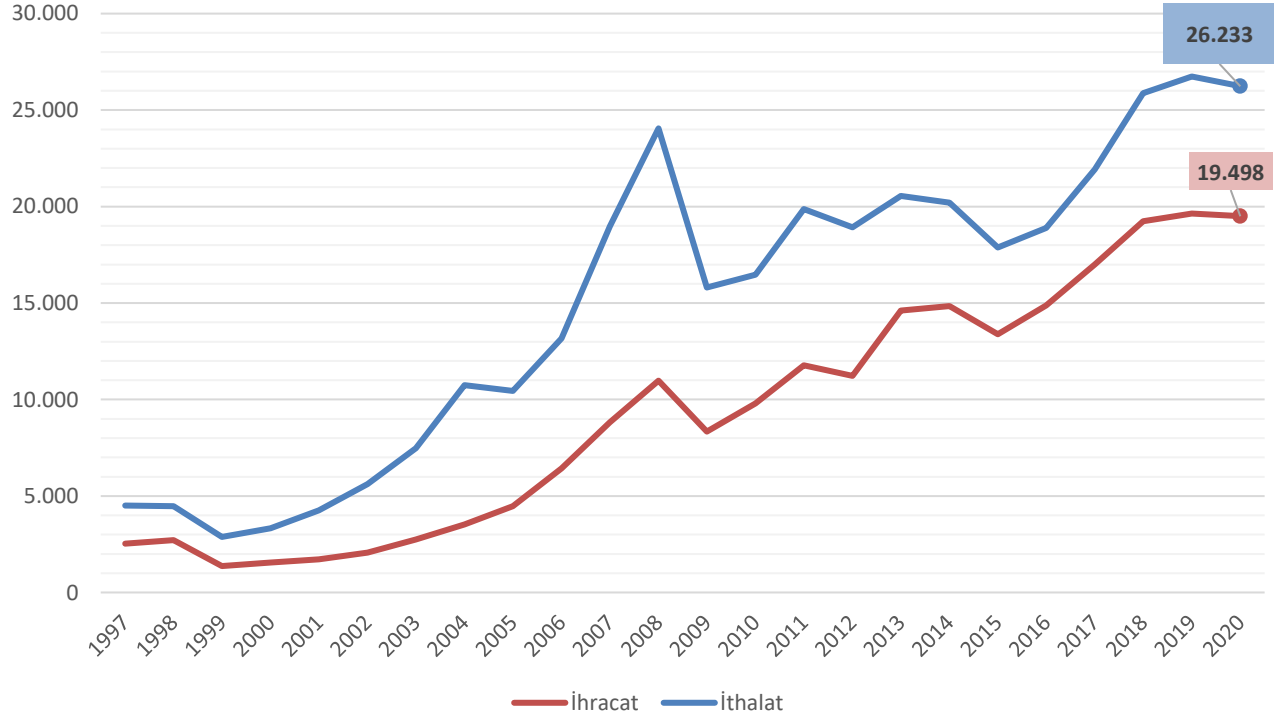

- Sırbistan, Avrupa Birliği'ne tam üyelik için 2009 yılında başvuruda bulunmuştur.
- AB, 2012 yılında Sırbistan'a aday ülke statüsü tanımıştır. Ocak 2014'te tam üyelik müzakereleri başlamıştır ve müzakereler halen devam etmektedir.
- Sırbistan'dan AB'ye gerçekleştirilen sanayi ve tarım ürünleri ihracatında gümrük vergisi, 2000 yılında AB tarafından tek taraflı olarak kaldırılmıştır.
- AB ile Sırbistan arasında 2008 yılında imzalanan «İstikrar ve Ortaklık Anlaşması» ile ticari konulara ilişkin «Geçici Anlaşma» çerçevesinde ise; AB'den Sırbistan'a gerçekleştirilen sanayi ve tarım ürünleri ihracatında gümrük vergileri 2014 yılına kadar kademeli olarak kaldırılmıştır.
- **Sırbistan ile AB arasındaki tüm ticaret karşılıklı olarak, gümrük vergisinden muaf gerçekleşmektedir.**

SIRBİSTAN'IN YILLAR İTİBARIYLA DIŞ TİCARETİ (milyon \$)

Kaynak: Sırbistan İstatistik Ofisi

SIRBİSTAN'IN SITC'YE GÖRE İHRACATI (milyon dolar)

Sıra	SITC Kod	SITC Rev. 4 Adı	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	77	Elektrik makineleri, cihazlar ve teçhizatlar ile bunların parçaları (elektrikli ev tipi ekipmanların elektrikli olmayan tamamlayıcı parçaları dahil)	2.311	2.425	4,9	12,4
2	4	Tahıl ve tahıl müstahzarları	827	991	19,8	5,1
3	5	Sebze ve meyveler	859	983	14,4	5,0
4	71	Güç üretim makineleri ve ekipmanları	932	939	0,8	4,8
5	62	Başka yerde sınıflandırılmamış mamul kauçuk	928	855	-7,9	4,4
6	78	Karayolu taşıtları (taşıt hava yastıkları dahil)	951	785	-17,5	4,0
7	74	Genel sanayi makine ve ekipmanları ve parçaları	699	717	2,6	3,7
8	68	Demir dışı metaller	903	710	-21,4	3,6
9	69	Metal eşyalar, başka yerde sınıflandırılmamış	686	682	-0,5	3,5
10	67	Demir ve çelik	925	655	-29,2	3,4
11	82	Mobilyalar ve bunların parçaları; uyku takımları, yataklar (şilteler), yatak destekleri (şilte destekleri), minderler	644	645	0,1	3,3
12	84	Giyim eşyası ve giysi aksesuarları	678	631	-6,9	3,2
13	89	Başka yerde sınıflandırılmamış çeşitli mamul ürünler	577	565	-1,9	2,9
14	64	Kağıt, mukavva ve kağıt hamurundan veya kağıt ve mukavvadadan eşyalar	507	486	-4,1	2,5
15	58	Plastik, birincil formda olmayan	426	459	7,9	2,4
16	12	Tütün ve tütün imalatı	324	450	39,1	2,3
17	55	Uçucu yağlar, reçinensiler (rezinoitler) ve parfüm maddeleri; kişisel bakım, cilalama ve temizleme müstahzarları	285	337	18,0	1,7
18	54	Tıbbi ve eczacılık ürünleri	295	327	10,6	1,7
19	65	Tekstil iplikleri, kumaşlar, tekstilden başka yerde sınıflandırılmamış hazır eşyalar ve ilgili ürünler	278	305	9,8	1,6
20	28	Demirli metal cevherleri ve metal hurdaları	196	304	55,2	1,6
Liste Toplamı			14.231	14.253	0,2	73,1
Toplam			19.633	19.498	-0,7	100,0

Kaynak: Sırbistan İstatistik Ofisi

SIRBİSTAN'IN SITC'YE GÖRE İTHALATI (milyon dolar)

Sıra	SITC Kod	SITC Rev. 4 Adı	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	99	Başka yerde sınıflandırılmamış diğer eşyalar	2.898	3.238	11,7	12,3
2	77	Elektrik makineleri, cihazlar ve teçhizatlar ile bunların parçaları (elektrikli ev tipi ekipmanların elektrikli olmayan tamamlayıcı parçaları dahil)	1.612	1.827	13,4	7,0
3	54	Tıbbi ve eczacılık ürünleri	975	1.265	29,7	4,8
4	74	Genel sanayi makine ve ekipmanları ve parçaları	1.014	1.248	23,1	4,8
5	78	Karayolu taşıtları (taşıt hava yastıkları dahil)	1.548	1.241	-19,8	4,7
6	33	Petrol, petrol ürünleri ve ilgili maddeler	1.772	1.192	-32,8	4,5
7	72	Belirli endüstrilere özel makineler	698	846	21,2	3,2
8	69	Metal eşyalar, başka yerde sınıflandırılmamış	755	812	7,5	3,1
9	67	Demir ve çelik	1.076	811	-24,6	3,1
10	65	Tekstil iplikleri, kumaşlar, tekstilden başka yerde sınıflandırılmamış hazır eşyalar ve ilgili ürünler	697	803	15,3	3,1
11	68	Demir dışı metaller	799	759	-5,0	2,9
12	89	Başka yerde sınıflandırılmamış çeşitli mamul ürünler	691	733	6,2	2,8
13	57	Plastik, birincil formda	704	645	-8,4	2,5
14	76	Telekomünikasyon, ses kaydedebilen veya çoğaltabilen cihazlar ve ekipmanlar	636	626	-1,6	2,4
15	64	Kağıt, mukavva ve kağıt hamurundan veya kağıt ve mukavvadın eşyalar	634	617	-2,6	2,4
16	5	Sebze ve meyveler	437	543	24,2	2,1
17	34	Gaz, doğal ve imal edilmiş	706	507	-28,1	1,9
18	55	Uçucu yağlar, reçinensiler (rezinoitler) ve parfüm maddeleri; kişisel bakım, cilalama ve temizleme müstahzarları	424	473	11,5	1,8
19	84	Giyim eşyası ve giysi aksesuarları	447	460	2,8	1,8
20	58	Plastik, birincil formda olmayan	424	452	6,8	1,7
Liste Toplamı			18.948	19.100	0,8	72,8
Toplam			26.731	26.233	-1,9	100,0

Kaynak: Sırbistan İstatistik Ofisi

*SITC Rev. 4 99 kodunda; ordu malzemeleri ile depolarda bekleyen veya serbest bölgelerde gümrük tarifesinden muaf olan mallar yer almaktadır.

İHRACATTA BAŞLICA ÜRÜNLER

- 1. Elektrikli makine ve cihazlar (%12,4)**
(Taşıtlarda kullanılan kablo bağlantı takımları, vb.)
- 2. Hububat ve mamulleri (%5,1)**
(Mısır, vb.)
- 3. Sebze ve meyveler (%5)**
(Dondurulmuş kırmızı orman meyveleri, vb.)
- 4. Enerji üreten makina ve cihazlar (%4,8)**
(Elektrik motorları, jeneratörler, vb.)
- 5. Kauçuk ve mamulleri (%4,4)**
(Otomobil dış lastiği, vb.)
- 6. Karayolu taşıtları ve aksamaları (%4)**
- 7. Sanayide kullanılan makine ve ekipmanları (%3,7)**
(santrifüjlü pompalar, vb.)
- 8. Demir dışı metaller (%3,6)**
(rafine bakır katotlar, vb.)
- 9. Metal nihai eşyalar (%3,5)**
(demir/çelikten inşaat aksamı, vb.)
- 10. Demir ve çelik (%3,4)**

İTHALATTA BAŞLICA ÜRÜNLER

- 1. Başka yerde sınıflandırılmamış eşyalar (%12,3)**
(Depolarda bekleyen eşyalar, askeri eşyalar, serbest bölgelerde gümrükten muaf eşyalar, vb.)
- 2. Elektrikli makine ve cihazlar (%7)**
(Elektrik iletkenleri, kontrol dağıtım tabloları, vb.)
- 3. Tıbbi ve eczacılık ürünleri (%4,8)**
(ilaçlar, vb.)
- 4. Sanayide kullanılan makine ve ekipmanları (%4,8)**
(borular, pompalar, vb.)
- 5. Karayolu taşıtları ve aksamaları (%4,7)**
- 6. Petrol ve petrol ürünleri (%4,5)**
(ham petrol, diğer yağlar, vb.)
- 7. Belirli endüstrilere özel makineler (%3,2)**
(kendine özgü fonksiyonlu makineler, vb.)
- 8. Metal nihai eşyalar (%3,1)**
(demir/çelikten inşaat aksamı, vb.)
- 9. Demir ve çelik (%3,1)**
- 10. Tekstil iplikleri, kumaşlar, hazır eşyalar (%3,1)**
(dokumaya elverişli hazır eşya, vb.)

SIRBİSTAN'IN İHRACATINDA İLK 20 ÜLKE (milyon dolar)

Sıra	Ülkeler	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	Almanya	2.477	2.512	1,4	12,9
2	İtalya	1.983	1.632	-17,7	8,4
3	Bosna Hersek	1.514	1.382	-8,7	7,1
4	Romanya	1.149	1.271	10,5	6,5
5	Macaristan	830	923	11,1	4,7
6	Rusya Federasyonu	977	911	-6,8	4,7
7	Karadağ	882	784	-11,0	4,0
8	Kuzey Makedonya	755	736	-2,5	3,8
9	Çek Cumh.	652	728	11,7	3,7
10	Hırvatistan	636	655	3,0	3,4
11	Polonya	542	645	19,0	3,3
12	Bulgaristan	647	623	-3,7	3,2
13	Slovenya	651	604	-7,2	3,1
14	Avusturya	635	545	-14,1	2,8
15	Fransa	526	536	1,8	2,7
16	Hollanda	421	421	-0,1	2,2
17	Çin Halk Cumhuriyeti	329	377	14,5	1,9
18	Amerika Birleşik Devl.	303	369	21,8	1,9
19	Türkiye	322	363	12,8	1,9
20	Slovakya	430	345	-19,6	1,8
Liste Toplamı		16.660	16.362	-1,8	83,9
Toplam		19.633	19.498	-0,7	100,0

Kaynak: Sırbistan İstatistik Ofisi

SIRBİSTAN'IN İTHALATINDA İLK 20 ÜLKE (milyon dolar)

Sıra	Ülkeler	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	Almanya	3.448	3.573	3,6	13,6
2	Çin Halk Cumhuriyeti	2.508	3.290	31,2	12,5
3	İtalya	2.323	2.203	-5,1	8,4
4	Rusya Federasyonu	2.584	1.566	-39,4	6,0
5	Macaristan	1.142	1.303	14,1	5,0
6	Türkiye	1.058	1.149	8,6	4,4
7	Polonya	899	876	-2,6	3,3
8	Romanya	817	824	0,9	3,1
9	Fransa	785	731	-6,9	2,8
10	Slovenya	644	728	13,2	2,8
11	Avusturya	755	672	-11,0	2,6
12	Bosna Hersek	681	609	-10,5	2,3
13	Çek Cumh.	675	603	-10,6	2,3
14	Hırvatistan	581	565	-2,6	2,2
15	Belçika	496	534	7,7	2,0
16	Hollanda	425	476	12,2	1,8
17	Bulgaristan	520	467	-10,2	1,8
18	Amerika Birleşik Devl.	551	442	-19,8	1,7
19	İrak	460	435	-5,5	1,7
20	İspanya	395	428	8,2	1,6
Liste Toplamı		21.744	21.475	-1,2	81,9
Toplam		26.731	26.233	-1,9	100,0

Kaynak: Sırbistan İstatistik Ofisi

- Ülkemiz ile Sırbistan arasındaki Serbest Ticaret Anlaşması (STA), 1 Eylül 2010 tarihinde yürürlüğe girmiştir. STA kapsamında;
  - Sanayi mallarında gümrük vergisi karşılıklı olarak sıfırlanmıştır.
  - Tarım ürünlerinde ise karşılıklı olarak belirli ürünlerde tarife kontenjanları kapsamında vergi muafiyeti veya gümrük vergisi indirimi sunulmaktadır.
- STA, 2018 yılında revize edilerek kapsamı genişletilmiş; hizmet ticareti eklenmiş ve tarım tavizleri genişletilmiştir. Revize STA, 1 Haziran 2019 tarihinde yürürlüğe girmiştir.
- İki ülke arasında ayrıca, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması (YKTK) Anlaşması, Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması (ÇVÖA), Sosyal Güvenlik Anlaşması ve Altyapı Projelerinde İşbirliği Anlaşması bulunmaktadır.

Türkiye-Sırbistan Dış Ticaret Verileri

(milyon dolar)	İhracat	Değişim (%)	İthalat	Değişim (%)	Denge	Değişim (%)	Hacim	Değişim (%)
2013	451,8	-	257,6	-	194,2	-	709,4	-
2014	515,5	14,1	330,0	28,1	185,5	-4,5	845,4	19,2
2015	517,3	0,4	307,6	-6,8	209,6	13,0	824,9	-2,4
2016	619,2	19,7	365,6	18,9	253,6	21,0	984,9	19,4
2017	760,9	22,9	492,8	34,8	268,1	5,7	1.253,7	27,3
2018	915,6	20,3	393,6	-20,1	522,0	94,7	1.309,2	4,4
2019	954,1	4,2	437,5	11,2	516,6	-1,0	1.391,6	6,3
2020	1.013,1	6,2	432,1	-1,2	580,9	12,5	1.445,2	3,8

Kaynak: TÜİK, Hesaplama Yöntemi: Genel Ticaret Sistemi (GTS)

- Ülkemizin Sırbistan'la ticaretinde, ülkemiz lehine bir denge söz konusudur.
- Sırbistan ile ülkemiz arasındaki dış ticaret, dünyada hâlihazırda etkileri devam eden Covid-19 pandemisine rağmen ARTIŞ göstermektedir.

Türkiye'nin Sırbistan'ın İthalatındaki Yeri

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Türkiye'den İthalat (milyon dolar)	323	405	439	531	590	579	658	822	984	1.058	1.149
Sırbistan Toplam İthalat (milyon dolar)	16.471	19.862	18.923	20.550	20.196	17.875	18.899	21.920	25.883	26.730	26.233
Sırbistan Toplam İthalatında Türkiye'nin Pay (%)	1,96	2,04	2,32	2,58	2,92	3,24	3,48	3,75	3,80	3,96	4,38
Sırbistan Toplam İthalatında Türkiye'nin Sıralaması	15	15	14	12	9	7	7	7	6	6	6

Kaynak: Sırbistan İstatistik Ofisi

- STA'nın yürürlüğe girmesi ile birlikte, ülkemizin Sırbistan'ın ithalatından aldığı payda kayda değer bir artış gerçekleşmiştir. Bu artış ile birlikte, Türkiye, Sırbistan'ın en fazla ithalat yaptığı ülkeler içinde 15. sıradan, 6. sıraya kadar yükselmiştir.

Türkiye'nin Sırbistan'a İhracatında İlk 20 Fasıll (dolar)

Sıra	Fasıl	Fasıl Adı	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	84	KAZANLAR, MAKİNALAR, MEKANİK CİHAZLAR VE ALETLER, NÜKLEER REAKTÖRLER, BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	128.199.235	115.697.221	-9,8	11,4
2	87	MOTORLU KARA TAŞITLARI, TRAKTÖRLER, BİSİKLETLER, MOTOSİKLETLER VE DİĞER KARA TAŞITLARI, BUNLARIN AKSAM, PARÇA, AKSESUARI	131.743.877	107.835.612	-18,1	10,6
3	39	PLASTİKLER VE MAMULLERİ	70.975.243	74.221.776	4,6	7,3
4	85	ELEKTRİKLİ MAKİNA VE CİHAZLAR, SES KAYDETME-VERME, TELEVİZYON GÖRÜNTÜ-SES KAYDETME-VERME CİHAZLARI,AKSAM-PARÇA-AKSESUARI	55.639.278	71.763.494	29,0	7,1
5	72	DEMİR VE ÇELİK	36.056.480	60.338.249	67,3	6,0
6	61	ÖRME GİYİM EŞYASI VE AKSESUARI	50.512.300	57.050.930	12,9	5,6
7	73	DEMİR VEYA ÇELİKTEN EŞYA	45.565.278	54.780.014	20,2	5,4
8	60	ÖRME EŞYA	53.924.387	47.802.408	-11,4	4,7
9	08	YENİLEN MEYVELER VE SERT KABUKLU MEYVELER	31.285.701	40.920.762	30,8	4,0
10	62	ÖRÜLMEMİŞ GİYİM EŞYASI VE AKSESUARI	33.613.345	32.719.061	-2,7	3,2
11	76	ALÜMİNYUM VE ALÜMİNYUMDAN EŞYA	25.952.857	28.665.251	10,5	2,8
12	52	PAMUK, PAMUK İPLİĞİ VE PAMUKLU MENSUCAT	28.049.466	27.508.994	-1,9	2,7
13	94	MOBİLYALAR, YATAK TAKIMLARI, AYDINLATMA CİHAZLARI, REKLAM LAMBALARI, IŞIKLI TABELALAR VB., PREFABRİK YAPILAR	15.760.484	21.088.195	33,8	2,1
14	40	KAUÇUK VE KAUÇUKTAN EŞYA	18.561.600	17.398.857	-6,3	1,7
15	63	DOKUNABİLİR MADDELERDEN HAZIR EŞYA, TAKIMLAR, KULLANILMIŞ GİYİM VE DOKUNMUŞ DİĞER EŞYA, PAÇAVRALAR	9.534.723	16.849.374	76,7	1,7
16	54	SENTETİK VE SUNİ FİLAMENLER, ŞERİTLER VE BENZERİ SENTETİK VE SUNİ DOKUMAYA ELVERİŞLİ MADDELER	15.118.758	16.054.326	6,2	1,6
17	34	SABUNLAR, YÜZEY-AKTİF ORGANİK MADDELER, YIKAMA-YAĞLAMA MÜSTAHZARLARI, MUMLAR,BAKIM MÜSTAHZARLARI, DIŞÇILIK MÜSTAHZARLARI	8.258.453	15.292.297	85,2	1,5
18	59	EMDİRİLMİŞ, SIVANMIŞ, KAPLANMIŞ VEYA LAMİNE EDİLMİŞ DOKUNABİLİR MENSUCAT, DOKUNABİLİR MADDELERDEN TEKNİK EŞYA	15.791.180	12.223.056	-22,6	1,2
19	64	AYAKKABILAR, GETRERLER, TOZLUKLAR VE BENZERİ EŞYA, BUNLARIN AKSAM	11.343.275	11.747.798	3,6	1,2
20	74	BAKIR VE BAKIRDAN EŞYA	10.478.190	11.513.139	9,9	1,1
Liste Toplamı			796.364.110	841.470.814	5,7	83,1
Genel Toplam			954.100.310	1.013.064.556	6,2	100,0

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, Hesaplama Yöntemi: Genel Ticaret Sistemi (GTS)

Türkiye'nin Sırbistan'dan İthalatında İlk 20 Fasıll* (dolar)

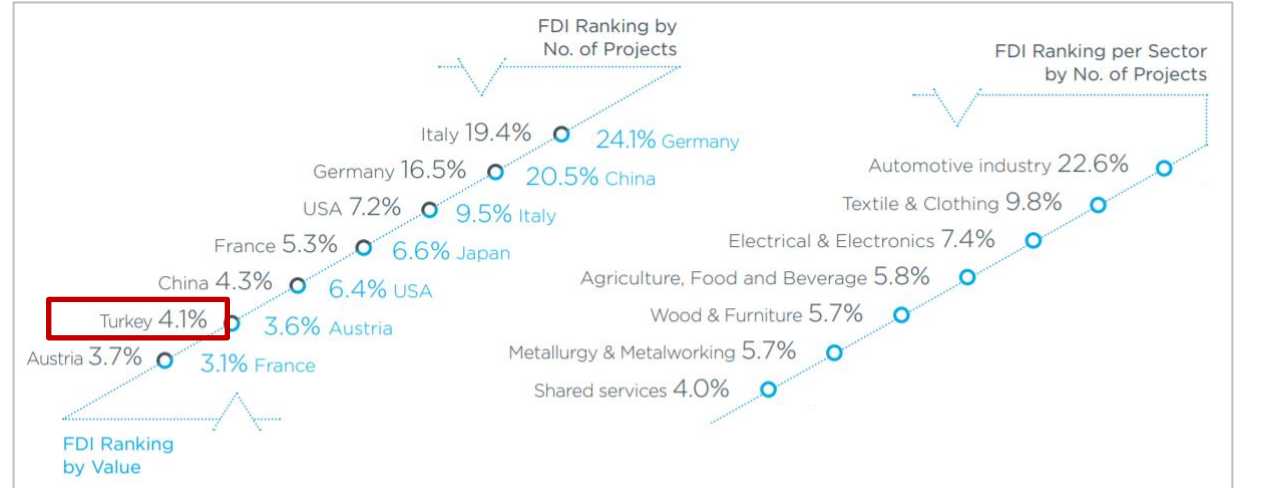
Sıra	Fasıl	Fasıl Adı	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	40	KAUÇUK VE KAUÇUKTAN EŞYA	45.103.786	68.657.874	52,2	15,9
2	24	TÜTÜN VE TÜTÜN YERİNE GEÇEN İŞLENMİŞ MADDELER	76.175.988	38.943.680	-48,9	9,0
3	85	ELEKTRİKLİ MAKİNA VE CİHAZLAR, SES KAYDETME-VERME, TELEVİZYON GÖRÜNTÜ-SES KAYDETME-VERME CİHAZLARI,AKSAM-PARÇA-AKSESUARI	33.815.935	36.003.966	6,5	8,3
4	84	KAZANLAR, MAKİNALAR, MEKANİK CİHAZLAR VE ALETLER, NÜKLEER REAKTÖRLER, BUNLARIN AKSAM VE PARÇALARI	39.353.575	35.679.799	-9,3	8,3
5	39	PLASTİKLER VE MAMULLERİ	14.405.009	35.584.280	147,0	8,2
6	93	SİLAHLAR VE MÜHİMMAT, BUNLARIN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARI	7.932.118	17.327.580	118,4	4,0
7	72	DEMİR VE ÇELİK	39.218.570	17.000.098	-56,7	3,9
8	74	BAKIR VE BAKIRDAN EŞYA	25.352.661	16.380.849	-35,4	3,8
9	71	KIYMETLİ VEYA YARI KIYMETLİ TAŞLAR, KIYMETLİ METALLER, İNCİLER, TAKLİT MÜCEVHERCİ EŞYASI, METAL PARALAR	13.110.479	14.380.119	9,7	3,3
10	34	SABUNLAR, YÜZEY-AKTİF ORGANİK MADDELER, YIKAMA-YAĞLAMA MÜSTAHZARLARI, MUMLAR,BAKIM MÜSTAHZARLARI, DIŞÇILIK MÜSTAHZARLARI	6.790.376	13.824.768	103,6	3,2
11	87	MOTORLU KARA TAŞITLARI, TRAKTÖRLER, BİSİKLETLER, MOTOSİKLETLER VE DİĞER KARA TAŞITLARI, BUNLARIN AKSAM, PARÇA, AKSESUARI	2.236.662	13.248.027	492,3	3,1
12	23	GIDA SANAYİNİN KALINTI VE DÖKÜNTÜLERİ, HAYVANLAR İÇİN HAZIRLANMIŞ KABA YEMLER	9.217.325	13.227.682	43,5	3,1
13	48	KAĞIT VE KARTON, KAĞIT HAMURUNDAN, KAĞITTAN VEYA KARTONDAN EŞYA	11.363.106	12.903.318	13,6	3,0
14	10	HUBUBAT	24.569.201	12.879.427	-47,6	3,0
15	94	MOBİLYALAR, YATAK TAKIMLARI, AYDINLATMA CİHAZLARI, REKLAM LAMBALARI, IŞIKLI TABELALAR VB., PREFABRİK YAPILAR	17.826.762	11.602.767	-34,9	2,7
16	02	ETLER VE YENİLEN SAKATAT	2.628.138	11.485.200	337,0	2,7
17	29	ORGANİK KİMYASAL ÜRÜNLER	7.165.915	10.248.177	43,0	2,4
18	15	HAYVANSAL VE BİTKİSEL KATI VE SIVI YAĞLAR, YEMEKLİK KATI YAĞLAR, HAYVANSAL VE BİTKİSEL MUMLAR	13.133.328	6.615.952	-49,6	1,5
19	12	YAĞLI TOHUM VE MEYVELER, MUHTELİF TANE, TOHUM VE MEYVELER, SANAYİDE VE TIPTA KULLANILAN BİTKİLER, SAMAN VE KABA YEM	7.522.201	5.910.513	-21,4	1,4
20	90	OPTİK, FOTOĞRAF, SİNEMA, ÖLÇÜ, KONTROL, AYAR, TIBBİ, CERRAHİ ALET VE CİHAZLAR, BUNLARIN AKSAM, PARÇA VE AKSESUARI	6.644.107	5.043.580	-24,1	1,2
Liste Toplamı			403.565.242	396.947.656	-1,6	91,9
Genel Toplam			437.522.023	432.121.027	-1,2	100,0

Kaynak: T.C. Ticaret Bakanlığı, Hesaplama Yöntemi: Genel Ticaret Sistemi (GTS)

2010-2020 Q3 Sırbistan'a Gelen Doğrudan Yabancı Yatırımlarda (FDI) İlk 20 Ülke

Sıra	Ülke Adı	Sırbistan'a Doğrudan Yatırım Değeri (milyon €)	Pay (%)
1	Hollanda	3.974,6	16,1
2	Avusturya	2.533,1	10,2
3	Rusya Federasyonu	2.395,5	9,7
4	Lüksemburg	1.899,6	7,7
5	Almanya	1.766,1	7,1
6	İsviçre	1.316,2	5,3
7	Fransa	1.236,2	5,0
8	İtalya	1.005,5	4,1
9	Çin	989,3	4,0
10	Macaristan	923,8	3,7
11	Hong Kong	859,9	3,5
12	Birleşik Arap Emirlikleri	653,3	2,6
13	Birleşik Krallık	595,9	2,4
14	Amerika Birleşik Devletleri	571,5	2,3
15	Slovenya	479,9	1,9
16	Danimarka	426,9	1,7
17	Hırvatistan	325,8	1,3
18	Kıbrıs	318,3	1,3
19	Çek Cumhuriyeti	227,8	0,9
20	Bulgaristan	224,5	0,9
Liste Toplamı		22.723,6	91,9
24	Türkiye	159,3	0,6
Toplam		24.728,3	100,0

Kaynak: Sırbistan Kalkınma Ajansı (RAS)

Neden Sırbistan'a yatırım?

- Sırbistan'ın Avrupa'ya açılan bir kapı olarak stratejik coğrafi konumu, lojistik avantajı
- Balkan ülkeleri içinde Romanya ve Yunanistan'dan sonra 3. büyük nüfusa sahip ülke olması
- İmzaladığı Serbest Ticaret Anlaşmalarıyla beraber yaklaşık 1,3 milyar tüketiciye gümrüksüz erişim
- Rekabetçi operasyonel maliyetler (işgücü maliyetlerinin ucuz oluşu, düşük vergiler, vb.)
- Sırbistan Hükümeti tarafından sunulan finansal destekler ve teşvikler
- Türkiye ile Sırbistan arasındaki siyasi, ekonomik ve ticari ilişkilerin artarak güçlenmesi

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

Sırbistan'daki Başlıca Türk Yatırımları

Sırbistan'da

1. **imalat sektörleri ile bilgi ve iletişim teknolojileri yoluyla yurtdışına hizmet sağlayan/ihracat yapan hizmet merkezlerine;**
  2. **işlenmiş gıda üretimine;**
  3. **otel konaklama hizmetine**
- ilişkin yapılacak yatırımlara devlet yardımı sağlanmaktadır.

Sırbistan tarafından sağlanan teşvikler

- Geri Ödemesiz Nakit Teşvik
- Vergi Teşvikleri
- Arazi ve Altyapı Teşvikleri
- Ulusal İstihdam Servisi Tarafından Sağlanan Destek

Razvijenost regiona i jedinica lokalne samouprave

- I grupa
- II grupa
- III grupa
- IV grupa
- V grupa

I Grupa - Opštine				
Bačka Palanka	Valjevo	Kragujevac	Pančevo	Stara Pazova
Beograd	Vrbas	Lajkovac	Pećinci	Subotica
Beočin	Vršac	Niš	Požarevac	Užice
Bor	Kanjiža	Novi Sad	Senta	Čačak
II Grupa - Opštine				
Ada	Bečej	Jagodina	Novi Kneževac	Sremska Mitrovica
Aleksandrovac	Vranje	Kikinda	Pirot	Sremski Karlovci
Apatin	Vrnjačka Banja	Kosjeric	Požega	Temerin
Arandjelovac	Gornji Milanovac	Kruševac	Rača	Topola
Arijelje	Zaječar	Kula	Ruma	Čajetina
Bačka Topola	Zrenjanin	Lapovo	Smederevo	Šabac
Bački Petrovac	Indija	Majdanpek	Sombor	
III Grupa - Opštine				
Alibunar	Despotovac	Kraljevo	Osečina	Titel
Bajina Bašta	Žabalj	Leskovac	Odžaci	Trstenik
Batočina	Žitište	Loznica	Paraćin	Čičevac
Bač	Ivanjica	Lučani	Plandište	Čuprija
Bela Crkva	Irig	Ljubovija	Prokuplje	Ub
Bogatić	Kladovo	Mali Idoš	Svilajnac	Coka
Boljevac	Knić	Negotin	Sečanj	Šid
Velika Plana	Kovačica	Nova Crnja	Smederevska Palanka	
Veliko Gradište	Kovin	Novi Bečej	Sokobanja	
Vladimirci	Koceljeva	Novi Pazar	Srbobran	
IV Grupa - Opštine				
Aleksinac	Vladicin Han*	Knjaževac	Merošina*	Raška
Babušnica*	Vlasotince	Krupanj	Mionica	Rekovac
Bela Palanka*	Gadžin Han	Kuršumlija*	Nova Varoš	Svrljig*
Blace	Golubac*	Kučevo	Opovo	Sjenica
Bojnik*	Dimitrovgrad	Lebane*	Petrovac na Mlavi	Surdulica*
Bosilegrad*	Doljevac	Ljig	Preševo*	Trgovište*
Brus	Žabari	Mali Zvornik*	Priboj	Tutin*
Bujanovac*	Žagubica	Malo Crniće	Prijepolje*	Crna Trava
Varvarin	Žitoradja*	Medveđa*	Ražanj	

*V grupa - devastirano područje

Minimalni uslovi za apliciranje:

- I grupa-50 radnih mesta i 500.000 evra opravdanih troškova ulaganja
- II grupa-40 radnih mesta i 400.000 evra opravdanih troškova ulaganja
- III grupa-30 radnih mesta i 300.000 evra opravdanih troškova ulaganja
- IV grupa-20 radnih mesta i 200.000 evra opravdanih troškova ulaganja
- Devastirano područje-10 radnih mesta i 100.000 evra opravdanih troškova ulaganja

Sırbistan'da "Geri Ödemesiz Nakit Teşvik"ten Yararlanmak İçin Sektörlere Göre Gerekli Asgari Şartlar ve Destek Oranları

	Asgari İstihdam Sayısı (Kişi)	Asgari Yatırım Değeri (EUR)	Yaratılan Yeni İstihdam için 2 Yıllık Brüt Maaşın Uygun Maliyetlerinin Desteklenmesi	Uygun Yatırım Maliyetlerinin Desteklenmesi	Emek Yoğun Yatırımlara Sağlanacak İlave Destekler	
İmalat Sanayi Üretimi	1. Bölge (en gelişmiş bölge)	50	500.000	%20 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 3.000 Avro)	maks. %10 destek	*200'ün üzerinde yeni istihdam için, brüt maaşın uygun maliyetlerinin %10'u *500'ün üzerinde yeni istihdam için, brüt maaşın uygun maliyetlerinin %15'i *1.000'in üzerinde yeni istihdam için, brüt maaşın uygun maliyetlerinin %20'si
	2. Bölge	40	400.000	%25 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 4.000 Avro)	maks. %15 destek	
	3. Bölge	30	300.000	%30 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 5.000 Avro)	maks. %20 destek	
	4. Bölge	20	200.000	%35 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 6.000 Avro)	maks. %25 destek	
	5. Bölge (en az gelişmiş bölge)	10	100.000	%40 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 7.000 Avro)	maks. %30 destek	
Hizmet Merkezleri	15	150.000	-	-	-	

Kaynak: RAS

	Asgari İstihdam Sayısı (Kişi)	Asgari Yatırım Değeri (EUR)	Yaratılan Yeni İstihdam için 2 Yıllık Brüt Maaşın Uygun Maliyetlerinin Desteklenmesi	Uygun Yatırım Maliyetlerinin Desteklenmesi	
İşlenmiş Gıda Üretimi	1. Bölge (en gelişmiş bölge)	30	2.000.000	%20 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 3.000 Avro)	*20.000.000 Avro'ya kadar olan yatırımlarda maks. %20 destek *20.000.000-40.000.00 Avro arasındaki yatırımlarda maks. %10 destek *40.000.000 Avro'dan büyük yatırımlarda maks. %5 destek
	2. Bölge			%25 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 4.000 Avro)	
	3. Bölge			%30 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 5.000 Avro)	
	4. Bölge			%35 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 6.000 Avro)	
	5. Bölge (en az gelişmiş bölge)			%40 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 7.000 Avro)	

	Asgari İstihdam Sayısı (Kişi)	Asgari Yatırım Değeri (EUR)	Yaratılan Yeni İstihdam için 2 Yıllık Brüt Maaşın Uygun Maliyetlerinin Desteklenmesi	Uygun Yatırım Maliyetlerinin Desteklenmesi	
Otel Konaklama Hizmeti	1. Bölge (en gelişmiş bölge)	70	2.000.000	%20 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 3.000 Avro)	*30.000.000 Avro'ya kadar olan yatırımlarda maks. %20 destek *30.000.000 Avro'dan büyük yatırımlarda maks. %10 destek
	2. Bölge			%25 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 4.000 Avro)	
	3. Bölge			%30 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 5.000 Avro)	
	4. Bölge			%35 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 6.000 Avro)	
	5. Bölge (en az gelişmiş bölge)			%40 destek (yaratılan her yeni istihdam için max. 7.000 Avro)	

Covid-19'un Sırbistan'a Etkisi ve Alınan Önlemler

Koronavirüs Salgınında Mevcut Durum

İlk vaka: 6 Mart 2020 - Halihazırda 585.506 toplam vaka, 5.190- Mutasyon virüs 24 Ocak 2021 tarihinde Sırbistan'da da görüldü

15 Mart 2020 - OHAL ve sokağa çıkma yasağı ilan edilmiş, sınırlar yolcu trafiğine kapatılmıştır. (Uluslararası ticaret kapsamında, mal taşımacılığı serbest bırakılmıştır.)

6 Mayıs 2020 - OHAL kaldırılmıştır.

22 Mayıs 2020 - Sınır kapıları yeniden açılmış, negatif test sonucu gösterme ve karantina uygulaması kaldırılmıştır.

21 Haziran 2020 - THY İstanbul-Belgrad-İstanbul seferleri yeniden başlatılmıştır.

15 Kasım 2020 - Restoran, eğlence yerleri, alışveriş merkezleri, vb. çalışma saatlerine akşam ve hafta sonu için sınırlandırma getirilmiştir.

20 Aralık 2020 - Sırbistan'a girişlerde son 48 saat içinde alınmış negatif PCR test sonucu gösterme zorunluluğu getirilmiştir.

19 Ocak 2020 - Toplu aşılama (BioNtech/Pfizer, Sputnik V, Sinopharm ve Astra Zeneca) başlatıldı.

Koronavirüs Salgını Kapsamında Alınan Ekonomik ve Ticari Tedbirler

5,1 milyar € Ekonomik Tedbirler (Vergi/kredi ödemeleri 3 ay erteleme - KOBİ çalışanına 750 €, büyük şirketlere çalışan başına 150 € destek - Piyasaya 2,2 milyar € kredi - Her vatandaşa 100 € destek)

560 milyon € Ekonomik Tedbirler-2 (mikro, küçük, orta ölçekli işletmelere çalışan başına iki ay asgari ücretin %60'ı destek - maaşlara ilişkin vergi ve sosyal güvenlik prim ödemelerin bir ay ertelenmesi - "İlk Aylığım" projesi)

2,1 milyar € Ekonomik Tedbirler-3 (mikro, küçük, orta ölçekli ve büyük şirket çalışanlarına (1,5 milyon kişi) üç ay asgari ücretin %50'si destek - otel, seyahat acent., rehber, vb. ilave bir aylık asgari ücret - Vatandaşa 60 € /Emeklilere 110€ destek - karayolu taşımacılığı otobüs başına 600€)

Koronavirüs Salgınının Ülke Ekonomisi ve Ticareti Üzerindeki Etkileri

Ekonomide küçülme - Kamu borçlarında artış - Hizmet sektörlerinde ciddi daralma (turizm, inşaat, vb.)

Hammadde tedarikinde sıkıntı ve sanayi üretiminin durması - İhracat ve ithalatta düşüş - Faaliyetini durduran şirket sayısında artış

POTANSİYEL İHRACAT SEKTÖRLERİ

MAL TİCARETİ

- İnşaat malzemeleri
- Otomotiv ana ve yan sanayi
- Demir ve çelik
- Elektrikli makineler ve kablolar
- Tarım makinaları
- Beyaz eşya
- Mobilya
- Tekstil ve hazır giyim
- Ambalaj malzemeleri
- Kağıt ve karton ürünleri
- Tarım ürünleri (domates, portakal, mandarin, vb. yaş meyve ve sebze)
- İşlenmiş ve paketlenmiş gıda ürünleri (maya, kakao içeren gıda müstahzarları, vb.)
- Temizlik ve hijyen ürünleri (tuvalet ve temizlik kağıdı, bebek bezi, yüzey temizleyici, vb.)
- İlaç, tıbbi cihaz ve koruyucu sağlık ekipmanları

HİZMET TİCARETİ

- Müteahhitlik ve Teknik Müşavirlik Sektörü (karayolu, demiryolu, vb. altyapı projeleri, konut, hastane, stadyum, vb. projeler)
- Sağlık Turizmi (belirli şartları bulunmaktadır)
- Taşımacılık Sektörü (havayolu taşımacılığı; THY'nin pazar payını artırabilme potansiyeli)
- Film/Dizi Sektörü

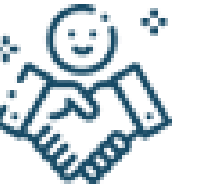
POTANSİYEL YATIRIM ALANLARI

- Sanayi Ürünleri Üretimi (otomotiv yan sanayi, inşaat malzemeleri, vb.)
- Müteahhitlik
- Hazır Giyim Perakende Satış (Mağazacılık)
- Horeca Sektörü (Otelcilik, Gastronomi ve Catering)
- Tarım ve Hayvancılık Sektörü/Entegre Tesis
- Atık Yönetimi ve Geri Dönüşüm
- Bilgi ve İletişim Teknolojileri/Telekomünikasyon
- Sağlık Sektörü
- Enerji Sektörü

Sırbistan Pazarına Giriş ve İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

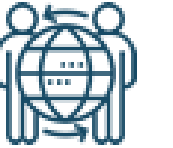
- Balkan coğrafyasındaki iş yapma kültüründeki farklılıklardan dolayı, ülkeyi ziyaret ederek yerinde pazar araştırması yapılması ve potansiyel müşteriler ile yüz yüze görüşülmesi
- Sırbistan pazarında yerel bir firma/distribütör ile çalışılacaksa doğru yerel partnerin seçimi ve hukuki geçerliliği olan bir sözleşme imzalanması
- İleride doğabilecek ticari anlaşmazlıkların önüne geçebilmek için mutlaka yerel hukuki destek alınması
- Tüketici alışkanlıklarının iyi okunması, buna uygun ürünü tutundurma/pazarlama faaliyetleri
- Sırpça iletişim (yerel dilde iletişim/yatırımlarda yerel personel istihdamı)
- Fuarlara katılım ve katılımda sürekliliğin sağlanması
- Karayolu, demir yolu, enerji başta olmak üzere altyapı yatırımları ile önemli üst yapı müteahhitlik projelerinin yakın takibi
- Önemli kamu ihalelerinin etkin takibi
- İhracata yönelik T.C. Ticaret Bakanlığı tarafından sağlanan devlet yardımlarından etkin yararlanma (<https://kolaydestek.gov.tr/>)

Müşavirliğimiz Faaliyetleri

- Sırbistan'a ihracat yada yatırım yapmak isteyen Türk iş insanlarını Sırbistan'da şirket kuruluşu, yerel ithalatçı firma bilgileri, ticaret ve yatırım imkanları, vb. konularda e-mail/telefon ile, Müşavire Danışın uygulaması aracılığıyla yada yüz yüze bilgilendirme
- T.C. Ticaret Bakanlığımızın ve Türk iş dünyasının hazırlanan genel, dönemsel, sektörel, vb. raporlar ile bilgilendirilmesi
- Ülkemiz tarafından ihracatın artırılması amacıyla sağlanan devlet yardımlarına Sırbistan'dan başvuran firmaların yerinde incelenmesi ve gerekli evrakların kontrolü ve onay süreci
- Sırbistan'daki ilgili kamu kurumları nezdinde gerekli girişimler ve koordinasyon
- Yerel Oda/Dernekler ile işbirliği
- Sırbistan'a düzenlenen Ticaret Heyeti Programlarının organizasyonuna destek
- Sırbistan'a düzenlenen Resmi Heyet Programlarının organizasyonu
- Sırbistan'daki önemli projelerin, ihalelerin, vb. takibi ve Türk iş dünyasına duyurulması
- Sırbistan'da gerçekleştirilen ilgili Fuarların takibi ve katılan Türk firmalarını ziyaret
- ...

Takip Edilmesinde Fayda Görülen Web Siteleri

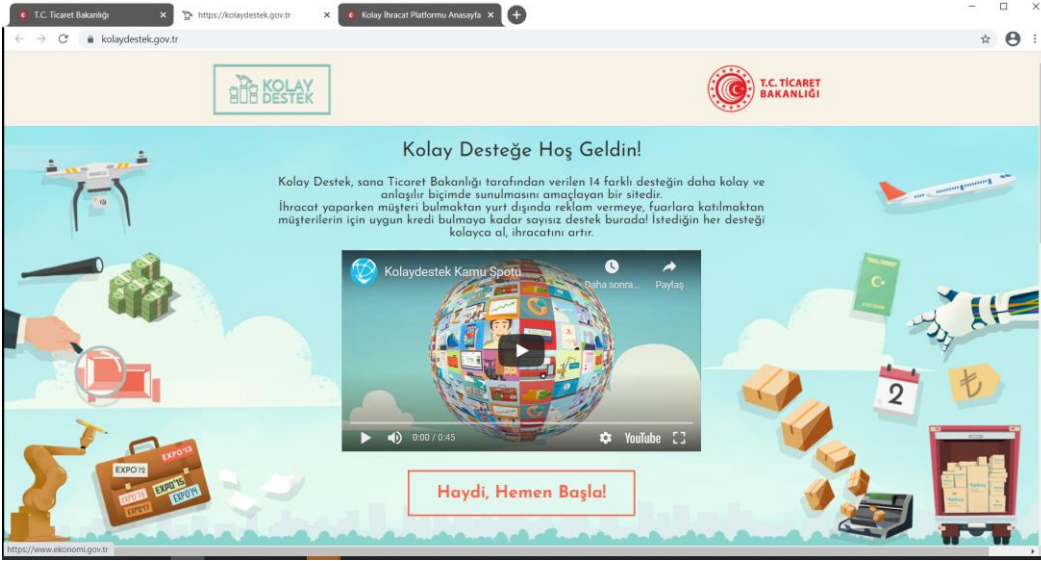
- Sırbistan Ticaret ve Sanayi Odası (PKS) <https://pks.rs/>
(Sırbistan'da bulunan Belgrad Ticaret ve Sanayi Odası ile diğer 16 bölgesel Ticaret ve Sanayi Odaları, PKS çatısı altında bulunmaktadır.)
- Voyvodina Ticaret ve Sanayi Odası (PKV) <https://www.pkv.rs/en/welcome/>
(Voyvodina özerk bölgedir, bu sebeple ayrı bir Ticaret ve Sanayi Odası bulunmaktadır.)
- Sırbistan Kalkınma Ajansı (RAS) <http://ras.gov.rs/en>
- Sırbistan Kamu Alımları Portalı <http://portal.ujn.gov.rs/Pretraga.aspx?tab=3> ;
<https://jnportal.ujn.gov.rs/>
- Belgrad Fuarcılık <http://sajam.rs/en/>
- Novi Sad Fuarcılık <https://www.sajam.net/en/>

- Maliye Bakanlığı Vergi İdaresi <http://www.poreskauprava.gov.rs/en.html>
- Maliye Bakanlığı Gümrük İdaresi <https://www.carina.rs/en/Pages/default.aspx>
- Maliye Bakanlığı Serbest Bölgeler İdaresi
<http://www.usz.gov.rs/eng/pogodnosti.php>
- Sırbistan İş Kayıt Ajansı (APR) <http://www.apr.gov.rs/eng/Home.aspx>
- Türk-Sırp İş Derneği <https://turkishserbianbusiness.com/>
- MÜSİAD Sırbistan Şubesi <http://www.musiad.org.tr>

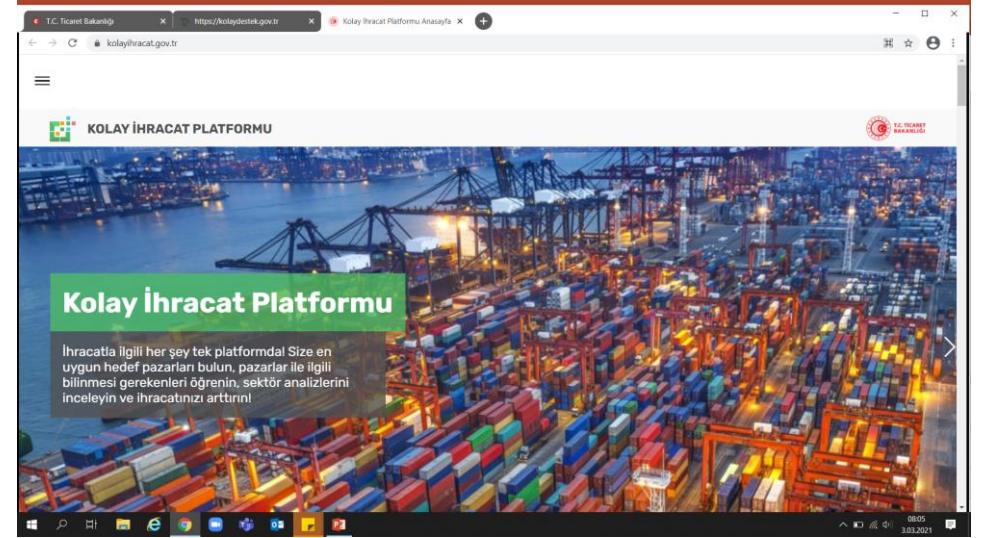

- T.C. Ticaret Bakanlığı Tarafından Sağlanan İhracat Destekleri (<https://kolaydestek.gov.tr/>)

- İhracat Sürecinde İhtiyaç Duyulan Tüm Bilgiler (<https://www.kolayihracat.gov.tr/>)

T.C. TİCARET
BAKANLIĞI

- T.C. Ticaret Bakanlığı Ülkeler Sayfası (<https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati>)

The screenshot shows the website interface for the Ministry of Trade of the Republic of Turkey, specifically the page for Serbia (Sırbistan). The page features a navigation menu with options like ANA SAYFA, KURUMSAL, TEŞKİLAT, MEVZUAT, İSTATİSTİK, ÜLKELER, İLETİŞİM, and E-İŞLEMLER. A search bar and a COVID-19 section are also visible. The main content area is titled 'Sırbistan' and includes a map of the country, a navigation bar with links to 'ÜLKE PROFİLİ', 'PAZAR BİLGİLERİ', 'RAPORLAR', 'POTANSİYEL ÜRÜN MATRİSLERİ', 'İKİLİ ANLAŞMALAR', and 'FAYDALI LINKLER'. Below this, three key economic indicators are displayed: GSYİH (Milyon \$) at 51.999 (Ekim 2020, IMF), KBGSYİH (\$) at 7.497 (Ekim 2020, IMF), and Büyüme Oranı (%) at -2,5 (Ekim 2020, IMF). The Windows taskbar at the bottom shows the time as 08:07 on 3.03.2021.

TÜRKİYE CUMHURİYETİ
TİCARET BAKANLIĞI

TEŞEKKÜR EDERİZ

Sorularınız için:

belgrad@ticaret.gov.tr

<https://musaviredanisin.ticaret.gov.tr>

BELGRAD TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

30.03.2021

Sırbistan'ın İhracatında İlk 20 GTİP 6'lı (milyon dolar)

Sıra	GTİP	GTİP Adı	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	854430	Taşıtlarda kullanılan kablo bağlantı takımları	1.242	1.161	-6,5	6,0
2	100590	Mısır (diğer)	507	621	22,5	3,2
3	401110	Otomobil dış lastiği; yeni	547	495	-9,6	2,5
4	81120	Ahududu, dut, siyah, beyaz ve kırmızı frenk ve beктаşi üzümü (dondurulmuş)	272	343	26,1	1,8
5	740311	Rafine bakır-katotlar ve katot parçaları	429	336	-21,7	1,7
6	999993	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Askeri Eşyalar	333	287	-13,6	1,5
7	300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	232	258	11,4	1,3
8	340220	Yüzey aktif diğer organik müstahzarlar (perakende)	205	257	25,4	1,3
9	841370	Diğer santrifüjlü pompalar	240	252	5,0	1,3
10	940190	Oturmaya mahsus mobilyaların aksam, parçaları	245	225	-8,2	1,2
11	240319	İçilen sigara, pipo ve diğer tütünler (nargile tütünleri hariç)	101	212	109,9	1,1
12	850110	Elektrik motorları; güç=<37, 5 w	229	211	-7,6	1,1
13	240220	Tütün içeren sigaralar	195	210	7,5	1,1
14	850300	Elektrik motor, jeneratör, elektrojen grupları aksam, parçaları	196	193	-1,7	1,0
15	870322	Motorlu taşıt; kıvılcım ateşlemeli (1000cm3<silindir=<1500 cm3)	245	191	-22,1	1,0
16	481159	Kağıt/kartonlar, plastik sıvalı, emdirilmiş/kaplı; beyazlatılmış; diğerleri	216	180	-16,7	0,9
17	271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar	243	163	-33,0	0,8
18	870331	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (silindir hacmi=<1500cm3)	230	135	-41,2	0,7
19	730890	Demir/çelikten diğer inşaat-aksamı	124	133	7,2	0,7
20	611521	Diğer külotlu çoraplar ve taytlar; sentetik liflerden (tek kat desiteks <67) (örme veya kroşe)	154	132	-14,6	0,7
Liste Toplamı			6.184	5.995	-3,1	30,7
Genel Toplam			19.633	19.498	-0,7	100,0

Sırbistan'ın İthalatında İlk 20 GTİP 6'lı (milyon dolar)

Sıra	GTİP	GTİP Adı	2019	2020	Değişim (2020/2019, %)	Pay (2020, %)
1	999998	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Depolarda Bekleyen Eşyalar	2.197	2.403	9,4	9,2
2	300490	Tedavide/korunmada kullanılmak üzere hazırlanan diğer ilaçlar	729	1.001	37,2	3,8
3	270900	Ham petrol (petrol yağları ve bitümenli minerallerden elde edilen yağlar)	1.134	839	-26,0	3,2
4	999997	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Serbest Bölgelerde Bulunan Gümrükten Muaf Eşyalar	671	613	-8,7	2,3
5	271121	Doğal gaz (gaz halinde)	631	463	-26,7	1,8
6	851712	Hücresel ağlar için veya diğer kablosuz ağlar için telefonlar	296	322	8,9	1,2
7	271019	Diğer yağlar ve müstahzarlar	536	298	-44,3	1,1
8	870899	Kara taşıtları için diğer aksam, parçaları	405	295	-27,1	1,1
9	870332	Motorlu taşıt; dizel/yarı dizel (1500cm ³ <silindir hacmi=<2500cm ³)	326	246	-24,4	0,9
10	999993	Başka Yerde Sınıflandırılmamış Askeri Eşyalar	26	209	707,1	0,8
11	260300	Bakır cevherleri ve konsantreleri	297	177	-40,4	0,7
12	854449	Diğer elektrik iletkenleri (gerilimi=<80 v. için)	196	166	-15,4	0,6
13	392690	Plastikten diğer eşya	149	161	8,3	0,6
14	740811	Rafine edilmiş bakırdan tel; enine kesit >6 mm	214	151	-	0,6
15	853710	Kontrol-dağıtım tabloları (gerilim=<1000 v.)	80	144	80,9	0,6
16	730890	Demir/çelikten diğer inşaat-aksamı	88	135	53,2	0,5
17	630790	Dokumaya elverişli maddelerden diğer hazır eşya (elbise patronları dahil)	18	133	631,3	0,5
18	851762	Ses, görüntü/diğer bilgileri almaya, çevirmeye, vermeye/yeniden oluşturmak için makina	126	121	-3,6	0,5
19	270400	Taşkömürü, linyit ve turbdan elde edilen kok/sömikok, karni kömürü	271	118	-56,5	0,4
20	210690	Diğer gıda müstahzarları	99	117	19,0	0,4
Liste Toplamı			8.488	8.112	-4,4	30,9
Genel Toplam			26.731	26.233	-1,9	100,0